

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 109), התשס"ח-2008*

1. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995¹ (להלן – החוק העיקרי), בפרק ט', במקום כותרת סימן א' יבוא:

"סימן א': הגדרות"

2. בסעיף 195 לחוק העיקרי –

תיקון סעיף 195

(1) לפני ההגדרה "הכנסה" יבוא:

"בעל ליקוי חמור" – מי שנקבעה לו, לפי הוראות סעיף 208, נכות רפואית בשיעור של 70% לפחות, או בשיעור של 40% לפחות בהתאם למבחנים המנויים בפרטים 33 או 91 שברשימת הליקויים כמשמעותה בתקנות הביטוח הלאומי (ביטוח נכות) (קביעת אחוזי נכות רפואית, מינוי ועדות לעררים והוראות שונות), התשמ"ד-1984²;

(2) אחרי ההגדרה "הכנסה" יבוא:

"הכנסה מעבודה או ממשלח יד" – הכנסה חודשית, בפועל, לפי סעיף 1(2), (2) או (8) לפקודת מס הכנסה³;

"זכאי במשך תקופה ממושכת" – מי שהיה זכאי לקצבה חודשית כאמור בסעיף 199(1), בתקופה של 60 חודשים לפחות מתוך 84 החודשים שקדמו בתכופ ליום תחילתו של חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 109), התשס"ח-2008⁴;

(3) בהגדרה "נכה" –

(א) ברישה, במקום "מתקיים בו אחד מאלה" יבוא "מתקיימים בו כל אלה";

(ב) פסקה (1) – תימחק;

(ג) בפסקה (2), במקום "כושרו" יבוא "אינו לו כושר", במקום "וכן השתכרותו בפועל, צומצמו" יבוא "או שכושרו להשתכר כאמור צומצם" ואחרי "ב" 50% או יותר" יבוא "(לאי-כושר או להפחתת הכושר כאמור ייקרא בחוק זה – אי-כושר להשתכר); לענין פרק זה יראו כנכה גם מי שהיה עובד קטין בתכופ לפני שנגרם לו אי-הכושר להשתכר";

(ד) אחרי פסקה (2) יבוא:

"(3) אין לו הכנסה בפועל מעבודה או ממשלח יד או שהכנסתו כאמור אינה עולה על המפורט להלן, לפי הענין:

(א) לגבי מי שזכאי במשך תקופה ממושכת או בעל ליקוי חמור

– 60% מהשכר הממוצע;

(ב) לגבי מי שאינו זכאי במשך תקופה ממושכת ואינו בעל ליקוי

חמור – 45% מהשכר הממוצע";

(ה) במקום הסיפה החל במילים "הכל לפי כללים ומבחנים" יבוא "השר, באישור ועדת העבודה והרווחה, רשאי לקבוע כללים ומבחנים לענין הגדרת נכה כאמור";

* התקבל בכנסת ביום י"ח בתמוז התשס"ח (21 ביולי 2008); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בהצעות חוק הממשלה – 329, מיום ח' באב התשס"ז (23 ביולי 2007), עמ' 910.

¹ ס"ח התשנ"ה, עמ' 207; התשס"ח, עמ' 607.

² ק"ת התשמ"ד, עמ' 1377.

³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

⁴ ס"ח התשס"ח, עמ' 671.

- (4) בהגדרה "עקרת בית", בפסקה (3), הסיפה החל במילים "ובשל נישואיה בלבד" – תימחק.
3. תיקון סעיף 200 (א) לחוק העיקרי, במקום "שנקבעה לו" יבוא "שהכנסתו מעבודה או ממשלח יד אינה עולה על 21% מהשכר הממוצע, ושנקבעה לו" ובמקום "75% לפחות" יבוא "100%".
4. תיקון סעיף 200 א לחוק העיקרי –
- (1) בסעיף קטן (ב), במקום "גם לקצבה נוספת" יבוא "לקצבה נוספת על הקצבה שלה הוא זכאי לפי הוראות סעיפים 200 או 201, לפי העניין";
- (2) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
- "(ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב), מי שהיה זכאי לקצבה חודשית נוספת לפי הוראות אותו סעיף קטן, ושכר הכנסתו מעבודה או ממשלח יד חדלה זכאותו לקצבה כאמור, יוסיף המוסד לשלם לו קצבה חודשית נוספת בתקופות ובשיעורים כמפורט להלן, לפי העניין:
- (1) ב־12 החודשים הרצופים לאחר שחדלה זכאותו כאמור – בשיעור החל לגביו לפי הוראות סעיף קטן (ב);
- (2) החל בחודש ה־13 ועד תום 24 החודשים הרצופים לאחר שחדלה זכאותו כאמור – בשיעור של 75% מהשיעור החל לגביו לפי הוראות סעיף קטן (ב);
- (3) החל בחודש ה־25 ועד תום 36 החודשים הרצופים לאחר שחדלה זכאותו כאמור – בשיעור של 50% מהשיעור החל לגביו לפי הוראות סעיף קטן (ב);
- (4) החל בחודש ה־37 ועד תום 48 החודשים הרצופים לאחר שחדלה זכאותו כאמור – בשיעור של 25% מהשיעור החל לגביו לפי הוראות סעיף קטן (ב)."
5. תיקון סעיף 201 בסעיף 201 –
- (1) האמור בו יסומן "א";
- (2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:
- "(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), לגבי נכה כאמור באותו סעיף קטן שיש לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד בשיעור העולה על 21% מהשכר הממוצע, תהא הקצבה החודשית בעד התלויים בו שהם תושבי ישראל, בסכום השווה לסכום תוספת התלויים כאמור בסעיף 200(ג) ו־ד)."
6. תיקון סעיף 202 בסעיף 202(ב) לחוק העיקרי –
- (1) במקום הרישה יבוא "נכה שהיתה לו הכנסה –";
- (2) פסקה (1) – תימחק;
- (3) במקום פסקה (2) יבוא:
- "(2) היתה לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד ינוכה מקצבת הנכות המשתלמת בעדו לפי סעיף 200(א) הסכום המתקבל מסך המכפלות של חלקי הכנסתו של המבוטח, הנקובים לגביו בטור א' של לוח ח'1, בשיעורים הנקובים לצדם בטור ב'; נקבעה לנכה דרגת אי־כושר בשיעור נמוך מ־100%, תשולם קצבתו בסכום הנמוך מבין אלה:

(א) הסכום המתקבל מניכוי של סך המכפלות של חלקי הכנסתו של המבוטח, הנקובים לגביו בטור א' של לוח ח'1, בשיעורים הנקובים לצדם בטור ב', מקצבה חודשית מלאה, בצירוף תוספת התלויים החלה לגביו;

(ב) הסכום המחושב בעדו לפי סעיף 201(א) ו-(ב), ולגבי מי שהכנסתו מעבודה או ממשלח יד אינה עולה על 21% מהשכר הממוצע – הסכום המחושב בעדו לפי סעיף 201(א) בלבד;

(4) בפסקה (3), במקום הסיפה החל במילים "שלא לפי" יבוא "שלא מעבודה או ממשלח יד, תנוכה הכנסה זו מההפרש שבין הקצבה המשולמת לו ובין הקצבה הקובעת".

7. בסעיף 203 לחוק העיקרי, בפסקה (3), במקום "לעבודה" יבוא "להשתלב בעבודה". תיקון סעיף 203

8. בסעיף 209 לחוק העיקרי – תיקון סעיף 209

(1) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(1א) דרגת אי-כושר תיקבע באחד משיעורים אלה: 60%, 65%, 74% או 100%, ובלבד שאם דרגת אי-הכושר להשתכר עלתה על 74% תיקבע לנכה דרגת אי-כושר להשתכר בשיעור של 100%";

(2) אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) (1) תובע שחדל להיות נכה בשל כך בלבד שהיתה לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד (בסעיף קטן זה – הכנסה שוללת), ובתוך תקופה שלא עלתה על 36 חודשים רצופים מהיום שבו החלה להשתלם לו ההכנסה השוללת פחתה הכנסתו כאמור מההכנסה הקבועה לגביו בפסקה (3) להגדרה "נכה" שבסעיף 195, יקבע פקיד תביעות את דרגת אי-כושרו להשתכר, מחדש, בשיעור שלא יפחת משיעור דרגת אי-הכושר היציבה להשתכר שנקבע לגביו לאחרונה לפני שהחלה להשתלם לו ההכנסה השוללת.

(2) קביעה מחדש של דרגת אי-כושר להשתכר, לפי פסקה (1), תיעשה בלא קבלת חוות דעת של רופא מומחה או פקיד שיקום.

9. בסעיף 214(א) לחוק העיקרי, אחרי "מחדש את" יבוא "שיעור נכותו הרפואית של מי שזכאי לקצבה לפי סימן ז' (להלן – זכאי), וכן את" ואחרי "וכן רשאי" יבוא "הזכאי או". תיקון סעיף 214

10. אחרי סעיף 220 לחוק העיקרי יבוא: הוספת סעיף 220א

"שמירת הזכאות 220א. (א) נכה שנקבעה לגביו דרגת אי-כושר להשתכר, והיה זכאי להטבות לפי כל דין בשל דרגת אי-הכושר כאמור לפטור מתשלום דמי ביטוח לפי סעיף 351 או להטבה לפי כל דין אחר (בסעיף זה – זכאי להטבה) ואשר חדלה להשתלם לו קצבה חודשית כאמור בסעיף 199(1), תוסיף להינתן לו ההטבה כאמור במשך תקופה של 36 חודשים נוספים, אלא אם כן חדלה הזכאות להטבה כאמור לפי הוראות הדין שמכוחו ניתנה (בסעיף זה – תקופת הזכאות המיוחדת).

(ב) זכאי להטבה שמשלמת לו קצבה לפי הוראות סימן ז', תוסיף להינתן לו ההטבה כאמור בסעיף קטן (א) גם לאחר תום תקופת הזכאות המיוחדת, בסכום שיחסו להטבה הוא כיחס שבין שיעור הקצבה כאמור החל לגביו לבין קצבה חודשית מלאה בצירוף תוספת התלויים החלה לגביו, אלא אם כן חדלה הזכאות להטבה לפי הוראות הדין שמכוחו ניתנה.

"סימן ז': קצבת עידוד השתלבות בשוק העבודה

קצבת עידוד
השתלבות בשוק
העבודה

- 222ג. (א) בסימן זה, "מבוטח בעל ותק" – מבוטח שהיה זכאי לקצבה חודשית כאמור בסעיף 199(1), במשך תקופה של 12 החודשים הרצופים שקדמו בתכוף לפני שזכאותו לקצבה כאמור חדלה בשל הכנסתו מעבודה או ממשלח יד.
- (ב) מבוטח בעל ותק זכאי לקצבה חודשית לפי סימן זה, כל עוד יש לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד.
- (ג) הקצבה למבוטח בעל ותק תשולם בסכום הנמוך מביין אלה:

- (1) הסכום המתקבל מניכוי של סך המכפלות של חלקי הכנסתו של המבוטח, הנקובים לגביו בטור א' של לוח ח'1, בשיעורים הנקובים לצדם בטור ב' מקצבה חודשית מלאה, בצירוף תוספת התלויים החלה לגביו;
- (2) הסכום שחושב בעדו לאחרונה לפי סעיף 201, בתכוף לפני שהיה למבוטח בעל ותק, בצירוף תוספת התלויים החלה לגביו.
- (ד) על אף האמור בסעיף קטן (ג), קצבה לפי סימן זה, בסכום או בשיעור הנמוך מהסכום או מהשיעור המפורטים להלן, לפי העניין, לא תשולם:
- (1) לגבי מבוטח בעל ותק שיש לו בן זוג ושני ילדים אשר משתלמת בעדם תוספת תלויים לפי סעיף 200(ג) ו-(ד) – 15.5% מהסכום הבסיסי;
- (2) לגבי מבוטח בעל ותק אחר – 200 שקלים חדשים.
- (ה) הסכום האמור בסעיף קטן (ד)(2) יעודכן במועדים ובשיעורי העדכון של הסכום הבסיסי.
- (ו) הוראות סעיף 201(ב) יחולו על גמלה לפי סעיף זה; נותרה יתרה לניכוי לאחר שבוצע ניכוי כאמור בסעיף קטן (ג), מהקצבה המשתלמת בעד מבוטח לפי סעיף זה, תנוכה היתרה מתוספת התלויים."

12. תיקון סעיף 310 בסעיף 310(א)(1) לחוק העיקרי, אחרי "או קצבת נכות" יבוא "או קצבת עידוד השתלבות בשוק העבודה".

13. אחרי לוח ח' לחוק העיקרי יבוא:

"לוח ח'1"

(סעיפים 202 ו-222ג)

שיעורי הניכוי מקצבה חודשית מלאה

טור א' חלקי ההכנסה	טור ב' שיעור הניכוי מהקצבה, באחוזים
חלק ההכנסה שעד 21% מהשכר הממוצע	0
חלק ההכנסה שמעל 21% ועד 25% מהשכר הממוצע	10

טור א' חלקי ההכנסה	טור ב' שיעור הניכוי מהקצבה, באחוזים
חלק ההכנסה שמעל 25% ועד 68% מהשכר הממוצע	30
חלק ההכנסה שמעל 68% ועד 93% מהשכר הממוצע	40
חלק ההכנסה שמעל 93%	60

תיקון חוק הביטוח
הלאומי (מס' 54)

14. בחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 54), התשס"ב-2002⁵, בסעיף 12 –

- (1) במקום כותרת השוליים יבוא "תחילה, תחולה והוראת מעבר";
(2) בסעיף קטן (ד) –

(א) האמור בו יסומן כפסקה (1), ובה, אחרי "ביום י"ז בטבת התשס"ב (1 בינואר 2002)" יבוא "(בסעיף קטן זה – המועד הקובע)";

(ב) אחרי פסקה (1) יבוא:

"(2) על אף הוראות פסקה (1), מי שמלאו לו 65 שנים בגבר ו-60 שנים באישה (בפסקה זו – גיל קצבת הזקנה), לפני המועד הקובע, והתקיימו לגביו התנאים המפורטים להלן, תשולם לו גמלה נוספת לנכה, שתחושב בהתאם להוראות פסקה (3):

- (א) היתה לו, בתכוף לפני שהגיע לגיל קצבת הזקנה, דרגת אי-כושר להשתכר של 75% לפחות;
(ב) לא משתלמת לו פנסיה.

(3) לצורך חישוב הגמלה הנוספת לנכה כאמור בפסקה (2) תיווסף לקצבת הנכות המשולמת למבוטח קצבה חודשית נוספת בשיעורים כמפורט להלן, לפי העניין:

(א) לגבי מי שהגיע לגיל קצבת הזקנה בתקופה שמיום ו' בטבת התשס"א (1 בינואר 2001) עד יום ט"ז בטבת התשס"ב (31 בדצמבר 2001) – בשיעור הקבוע לגביו בסעיף 200א(ב) לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 3 לחוק זה (בפסקה זו – השיעור המלא);

(ב) לגבי מי שהגיע לגיל קצבת הזקנה בתקופה שמיום כ"ג בטבת התש"ס (1 בינואר 2000) עד יום ה' בטבת התשס"א (31 בדצמבר 2000) – בשיעור של 80% מהשיעור המלא;

(ג) לגבי מי שהגיע לגיל קצבת הזקנה בתקופה שמיום י"ג בטבת התשנ"ט (1 בינואר 1999) עד יום כ"ב בטבת התש"ס (31 בדצמבר 1999) – בשיעור של 60% מהשיעור המלא;

(ד) לגבי מי שהגיע לגיל קצבת הזקנה בתקופה שמיום ג' בטבת התשנ"ח (1 בינואר 1998) עד יום י"ב בטבת התשנ"ט (31 בדצמבר 1998) – בשיעור של 40% מהשיעור המלא.

(4) בסעיף קטן זה –

"גמלה נוספת לנכה" – כהגדרתה בסעיף 251(א) לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 9 לחוק זה;

"פנסיה" – הכנסה חודשית, לרבות ההכנסות כמפורט להלן, ולמעט קצבת זקנה לנכה;

⁵ ס"ח התשס"ב, עמ' 517.

(א) בסעיף זה –

- (1) הכנסה חודשית המתקבלת או המופקת מחוץ לישראל;
 - (2) הכנסה חודשית המשתלמת בידי קופת גמל כהגדרתה בסעיף 180 לחוק העיקרי;
 - (3) הכנסה חודשית המשתלמת בידי מבטח כהגדרתו בחוק שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981;
- "קצבה חודשית נוספת" – כמשמעותה בסעיף 200א(ב) לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 3 לחוק זה.

"הכנסה מעבודה או ממשלח יד" – כהגדרתה בסעיף 195 לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה;

"תיקון מס' 54" – חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 54), התשס"ב-2002;

"תקופת הבחינה" – התקופה שמיום התחילה ועד תום 24 חודשים מיום התחילה;

"תקופת ההיערכות" – התקופה שמ־1 בחודש שלאחר יום פרסומו של חוק זה ועד יום התחילה.

(ב) תחילתם של פרק ט', סעיף 310 ולוח ח'1 לחוק העיקרי, כנוסחם בסעיפים 1 עד 13 לחוק זה, 12 חודשים מ־1 בחודש שלאחר יום פרסומו של חוק זה (בסעיף זה – יום התחילה).

(ג) (1) תחילתו של סעיף 12 לתיקון מס' 54, כנוסחו בסעיף 14 לחוק זה, ב־1 בחודש שלאחר יום פרסומו של חוק זה; ואולם לא תשולם גמלה לפי הוראות תיקון מס' 54 כנוסחו בחוק זה לפני תום שישה חודשים מהמועד האמור.

(2) לא תשולם גמלה נוספת לנכה לפי הוראות סעיף 12 לתיקון מס' 54, כנוסחו בסעיף 14 לחוק זה, בעד תקופה שקדמה ליום י"ז בטבת התשס"ב (1 בינואר 2002).

(ד) נכה שהיתה לו ערב יום התחילה הכנסה מעבודה או ממשלח יד, ונקבעה לגביו דרגת אי־כושר להשתכר לפי הוראות החוק העיקרי כנוסחו ערב יום התחילה, יחולו לגביו הוראות פרק ט' וסעיף 310 כנוסחם ערב יום התחילה, אלא אם כן בחר שיחולו לגביו ההוראות האמורות ולוח ח'1 כנוסחם בחוק זה.

(ה) על אף הוראות סעיף 214 לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 9 לחוק זה, בתקופת הבחינה לא יקבע המוסד לביטוח לאומי מחדש דרגת אי־כושר להשתכר לפי הוראות הסעיף האמור, אלא על פי בקשת התובע.

(ו) במהלך תקופת הבחינה יקבע שר הרווחה והשירותים החברתיים, לאחר התייעצות עם שר האוצר, כללים ותנאים לביצוע בדיקה מחדש של דרגת אי־כושר להשתכר לפי הוראות סעיף 214 לחוק העיקרי.

(ז) תקנות לפי סעיף קטן (ו), יותקנו לאחר התייעצות עם ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת; לא הסתיים הליך ההתייעצות עם הוועדה בתוך 90 ימים מיום שהתקנות נמסרו לה, יראו כאילו קוימה חובת ההתייעצות עם הוועדה; ימי פגרת הכנסת לא יבואו במניין התקופה האמורה.

(ח) מי שהיה נכה בתכוף לפני תחילת תקופת ההיערכות, והיתה לו לראשונה בתקופת ההיערכות הכנסה מעבודה או ממשלח יד בשיעור העולה על 21% מהשכר הממוצע (בסעיף זה – השיעור שאינו מובא בחשבון), ינוכו מקצבת היחיד המשתלמת בעדו, 25% מחלק ההכנסה העולה על השיעור שאינו מובא בחשבון ולא תיקבע מחדש דרגת אי-כושרו להשתכר רק מחמת הכנסתו האמורה.

(ט) מי שחדל להיות נכה בתקופת ההיערכות רק מחמת הכנסתו מעבודה או ממשלח יד, יראו אותו ביום התחילה כאילו היה נכה בתכוף לפני יום התחילה בהתאם לדרגת אי-הכושר האחרונה שנקבעה לגביו בתכוף לפני שחדל להיות נכה, ויחולו לגביו הוראות פרק ט', סעיף 310 ולוח ח'1 לחוק העיקרי, כנוסחם בסעיפים 1 עד 13 לחוק זה.

יצחק הרצוג
שר הרווחה והשירותים החברתיים

אהוד אולמרט
ראש הממשלה

דליה איציק
יושבת ראש הכנסת

שמעון פרס
נשיא המדינה